

Mahdollisten maailmojen semantiikan synty ja kehitys

(Fte264/265, Kf330n)

FT Ilpo Halonen

torstaisin klo 12-14 Siltavuorenpenger 20A sh 303 , alkaa 20.1.

” – talk of possible worlds – cries out for further analysis. There are no possible worlds except the actual one; so what are we up to when we talk about them?”

J. L. Mackie, *Truth, Probability, and Paradox*

“I believe that there are possible worlds other than the one we happen to inhabit. If an argument is wanted, it is this. It is uncontroversially true that things might be otherwise than they are. I believe, and so do you, that things could have been different in countless ways. But what does this mean?”

David Lewis, *Counterfactuals*

Yksi erittäin tärkeä ja mielenkiintoinen filosofisen logiikan piirissä tapahtunut ilmiö toisen maailmansodan jälkeen on ollut modaalilogiikan syntyminen uudelleen ja kehittyminen nykyiseen muotoonsa. Tämä kehittyminen sai puhtia erityisesti sen jälkeen, kun useat tutkijat 1950-luvun lopussa kehittivät yhtenäisen semanttisen teorian, jota ryhdyttiin pian kutsumaan nimellä *mahdollisten maailmojen semantiikka*. Modaalilogiikka tutki alunperin aleettisia modaliteetteja (“välttämättä”, “mahdollisesti”), mutta filosofisesti mielenkiintoista tässä 1900-luvun kehityksessä oli teorian yleistäminen koskemaan useita keskenään toisiaan vastaavan formaalisen rakenteen omaavia systeemejä. Näin saivat alkunsa mm. deonttinen logiikka, episteeminen logiikka, doksastinen logiikka, propositionaalisten käsitteiden logiikka, preferenssilogiikka, aikalogiikka. Näistä logiikoista tuli hyvin suosittu tutkimuskohde filosofisen logiikan piirissä 1960- ja 1970-luvuilla. Tämä asema korostui myös Suomessa ja etenkin Helsingin yliopistossa: olivathan Jaakko Hintikka ja G. H. von Wright aivan eturintamassa modaalilogiikkojen ja mahdollisten maailmojen semantiikan kehittäjien joukossa. Kuitenkin muoti-ilmiö hiipui tultaessa 1980-luvulla.

Kurssilla tutustutaan tähän 1900-luvun kehityslinjaan. Pääpaino on filosofisen logiikan parissa käydylle keskustelulla, mutta luonnollisesti myös modaliteettien metafysiikka ja monet sovellusalueet ovat esillä. Yhtenä keskeisenä lähteenä ja oheislukemisenä on Jack B. Copelandin mainio historiallinen artikkeli "The Genesis of Possible Worlds Semantics", *Journal of Philosophical Logic* 31, no. 2, 99 – 137. Esitietoina toivon osallistujilta noin *Logiikan johdantokurssin* taseisia tietoja logiikasta. Kurssin painopiste ei ole kuitenkaan formaalisissa tarkasteluissa vaan pikemminkin filosofisissa ja historiallisissa. Kurssi sopii mainiosti esimerkiksi *Logiikan jatkokurssin* ja Tuomo Ahon *Modaalilogiikka*-kurssin ohessa suoritettavaksi.

Tervetuloa!